

EFTERÅRSTANKER 2017

Det er efterår, og vi går mod vinter. Solen står lavt, og der er regnfulde og blæsende dage. Træerne skifter farve. Grønt bliver til brunt og gult og rødt. Snart vil grenene stå nøgne, og jorden vil ligge stille hen. Efteråret er også undergangens og dødens tid. Men efteråret kan også være eftertankens tid: Hvad sker der i verden og vores eget liv? Hvor peger det hen? Hvad har vi at frygte? Hvad har vi at håbe på?

Vi kan også sige det på en lidt anden måde. Når det bliver efterår, så bliver vi efterårsmennesker. Vi er ikke uafhængige og uberørte af alt det, der sker omkring os. Det, der sker omkring os, sker også i os.

Men når vi er efterårsmennesker, så har vi dermed også vinter og forår foran os. Vi er på vej mod undergang og død. Men vi er også på vej mod liv og ny vækst. Selvom det ikke er der endnu, kan vi fornemme, hvordan det bliver. Vi kan se det for os. Vores indre øre kan høre de nye lyde og de nye stemmer. Det bliver, som det altid har været, men det bliver også nyt og anderledes.

Vi er ikke bare årstidsmennesker. Vi er ikke bare i samklang med vejrlig og jord og væsener og vækster. Først og sidst er vi fællesskabsmennesker. Vi har liv sammen med familie og venner og naboer, sammen med byfæller og alle der bor i vores land og ja, sammen med jordens mangfoldighed af mennesker. Der er ikke noget menneske, der ikke er et menneske som vi. Der er ikke noget menneske, der ikke kender angst og mod, ondt og godt, smerte og glæde, liv og død. Der er ikke noget menneske, der ikke frygter fortvivlelsen og griber efter håbet.

Men som fællesskabsmennesker er vi samtidig menighedsmennesker. Det rækker hen over alt andet. Troen er hvert enkelt menneskes tro. Vi har det med troen hver på vores måde. Men alligevel kan troen ikke tænkes – og ikke leve - uden menigheden. Kristne mennesker har altid været sammen om det vigtigste i tilværelsen.

Vi kan bare tænke på det, vi læser om den første menighed: ”Alle de troende var sammen, og de var fælles om alt. De solgte deres ejendom og ejendele og delte det ud til alle efter enhvers behov. De kom i enighed i templet hver dag; hjemme brød de brødet og spiste sammen, og jublende og oprigtige af hjertet priste de Gud og havde hele folkets yndest” (ApGern 2:44-47).

Paulus skriver, at vi er lemmer på Kristi legeme. Han siger om Kristus: ”Han er hoved for legemet, kirken.” Det er derfor Grundtvig kan skrive i en salme til Kristi Himmelfart: ”Se, vort Hoved er deroppe,/ Jesus Kristus, Gud og mand;/ over alle stjernetoppe/ troner højt i vælde han,/ kalder os, som tror hans ord,/ legem sit og lys på jord;/ frit blandt engle det fortælles:/ Støv med Gud har ånd tilfælles” (DDS 258).

Menighedens fællesskab peger ind mod og udgår fra nadverens fællesskab. I midten af 1820'erne går det op for Grundtvig, at menigheden med dåb og nadver har eksisteret, før der var noget der hed evangelieberetninger. Det oprindelige og

grundlæggende er ikke skrifterne, men menigheden og de ord og handlinger, der går tilbage til Jesus selv, og som menigheden samles om.

Dåben er genfødslen ind i et nyt liv. Nadveren er næring til dette liv. Grundtvig siger et sted: ”I dåben begyndes, hvad der skal fuldendes i nadveren.”

Det er få og enkle ord og handlinger vi samles om. Jesus siger ordene og rækker apostlene brød og vin den sidste aften. De er samlet i mørket, og Jesus har døden for øje. Men iblandt de første menigheder var der også en tradition, der knyttede nadveren til apostlenes møder og måltider med den Opstandne efter påskemorgen (”... vi, som spiste og drak sammen med ham, efter at han var opstået fra de døde” (ApGern 10:41)). Så vi kan sige, at nadveren er et efterårsmåltid med undergang og død for øje. Men samtidig er det et forårsmåltid med opstandelse og nyt liv for øje. Vi samles med opstandelsen i os. Vi er opstandelsesmennesker.

De få ord og de enkle handlinger kan vi høre og se og sanse. Men samtidig er der en usynlig virkelighed på færde. Jesus siger: ”Salige er de, som ikke har set og dog tror” (Joh 20:29).

Præsten og teologen Otto Møller (1831-1915) skrev i flere omgange om nadveren.

Han fremhæver bl.a. netop dette, at der i nadverens ord og handling både er en synlig og en usynlig virkelighed. Der er noget, vi skal høre og se og mærke her og nu, og der er noget, vi skal tro og håbe på og først siden erfare direkte. Der er denne kraft, der vil drage os med, og som rækker fra det nuværende til det kommende.

Dette med at se og dog ikke se får hos Otto Møller en særlig begrundelse. For ham som for Grundtvig er den helt grundlæggende modsætning modsætningen mellem liv og død, og han siger, at i dette liv er nadveren det eneste sted, hvor døden er lukket ude. Nadveren er tegnet på Kristi sejr over døden. Otto Møller skriver: ”Vi kan i det hele ikke tåle at se, hvorledes livet får magt over døden, fordi vi ikke kan tåle at se døden og fordævelsen i dens hele nøgenhed.” Vi må derfor ligefrem takke for, at vi ikke kan se mere, end vi gør.

Samtidig ser Otto Møller nadveren som forsmag på det evige liv. Men det kan vi også kun tro og ikke se. Hvis vi kunne se, hvordan vi bliver ledet hen til det evige liv, ville vi miste ydmygheden. Og vi kan tilføje: Vi kan ikke se det evige liv, for det vil være endnu langt herligere, end vi kan forestille os. At vi ikke ser og dog tror, betyder, at det jordiske forår, som vi ved kommer efter vinteren, kun er et skygebillede af det evige forår, som vi får givet håb om. Det vil være nyere end nyt og mere anderledes end anderledes. Det er, som evangelisten Johannes skriver i et brev: ”Det er endnu ikke åbenbaret, hvad vi skal blive. Vi ved, at når han åbenbares, skal vi blive ligesom han, for vi skal se ham, som han er” (1 Joh 3:2).

Oktober 2017. Jan Ulrik Dyrkjøb.